

Narodowe Forum Muzyki

Przestrzeń dla piękna

06

października 2019

niedziela

18:00

Wrocław, NFM, Sala Główna

Klasycy wiedeńscy

Jarostaw Thiel – dyrygent

Regula Mühlemann – sopran

Wrocławska Orkiestra Barokowa

Program:

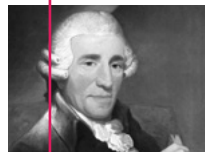
Joseph Haydn (1732–1809) *Symfonia Es-dur* Hob. I:99 [24']

I. Adagio – Vivace assai

II. Adagio

III. Menuet: Allegretto

IV. Finale: Vivace

J. Haydn

Wolfgang Amadeus Mozart (1756–1791)

In un istante oh come i Parto, m'affretto – recytatyw i aria z opery *Lucio Silla* KV 135 [5']

L'amerò, sarò costante – aria z opery *Il re pastore* KV 208 [7']

Strider sento la procella – aria z opery *Lucio Silla* KV 135 [8']

***

Wolfgang Amadeus Mozart

Exsultate, jubilate – motet KV 165 (158a) [14']

I. Exsultate, jubilate

II. Fulget amica dies

III. Tu virginum corona

IV. Alleluja

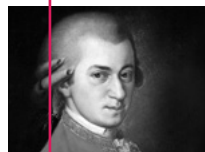
Symfonia Es-dur KV 543 [30']

I. Adagio – Allegro

II. Andante con moto

III. Menuetto: Allegretto – Trio

IV. Finale: Allegro

W.A. Mozart

Dwie symfonie w Es-dur

Artur Bielecki

Program dzisiejszego koncertu obejmuje m.in. dwie mistrzowskie symfonie Josepha Haydna i Wolfganga Amadeusa Mozarta. Łączy je nie tylko to, że są późnymi symfoniemi obu kompozytorów, lecz także to, że mają tę samą tonację – Es-dur. Tonacja ta jest szczególna w dziejach muzyki, pełna blasku i tonów heroicznych (jak np. w *III Symfonii „Eroice”* i *Koncercie fortepianowym „Cesarskim”* Ludwiga van Beethovena), naznaczona również symboliką masońską (początek i koniec *Czarodziejskiego fletu* Mozart napisał w Es-dur). Zarówno Haydn, jak i Mozart byli masonami, aczkolwiek dzieła ich są na tyle uniwersalne, że świadomość ewentualnych związków z ideami wolnomularskimi nie jest konieczna do ich właściwego odbioru. Mozart był znacznie młodszy od Haydna, jednak to dzieło Haydna jest późniejsze – powstało już po śmierci autora *Don Giovanniego*.

Symfonia Es-dur Hob. I:99 Haydna należy do jego dwunastu stawnych „symfonii londyńskich”, stanowiących zwieńczenie długiej drogi rozwoju tego gatunku muzycznego w twórczości kompozytora. Jak wiadomo, wiedeńczyk stworzył ponad sto symfonii (liczba imponująca w historii muzyki). Pierwsze kroki w tym gatunku stawiał jeszcze pod znakiem wpływów epoki baroku, ale w ciągu dziesięcioleci pracy twórczej zdołał wykształcić wzorzec stylu klasycznej symfonii. Eksperymentował z formą dzieł i z instrumentacją rodzącej się orkiestry klasycznej. W symfoniach, pisanych między 1791 a 1795 r. podczas dwóch pobytów w Londynie, Haydn był już władcą absolutnym symfonicznego imperium, które stworzył. Mimo że pozostał wierny ogólnym założeniom formalnym (budowa czteroczęściowa, charakterystyczny układ kolejnych części), w każdym dziele potrafił zaskoczyć jakimś szczegółem, pomysłem, nastrojem. Nic dziwnego, że publiczność Londynu czy Oksfordu gorąco oklaskiwała austriackiego artystę. Jego popularność w Anglii była wielka – dwór królewski namawiał go wręcz do osiedlenia się nad Tamizą. Kompozytor nie skorzystał jednak z tej propozycji i wrócił ostatecznie do Wiednia.

Symfonię Es-dur Haydn napisał w 1793 r. pomiędzy dwiema podrózkami do Anglii. Miał zamiar wykonać ją dla mieszkańców Londynu jako pierwszą po powrocie. Być może dlatego skomponował ją z tak zachwycającym mistrzostwem, nie szczędząc wielu interesujących detali. Nowością w jego dorobku symfonicznym było wprowadzenie do składu orkie-

stry klarnetów. Część pierwszą Haydn rozpoczął, jak to miał w zwyczaju, powolną introdukcją – uroczystą i śpiewną zarazem, ciekawie cieniowaną pod względem harmonicznym. Po niej następują dwa kontrastujące tematy: żywy temat pierwszy (rozbudowany, o zróżnicowanej rytmice) i spokojniejszy, oparty na trójdźwięku, intrygujący temat drugi, który stopniowo staje się dominujący. Przetworzenie przynosi mistrzowską syntezę obu tematów i ich charakterystycznych motywów.

O drugiej części Karl Geiringer, wybitny znawca twórczości wiedeńczyka, napisał tak: „*Adagio* to jest jednym z najgłębszych i najbardziej wzruszających utworów napisanych przez Haydna”. Trudno się z tym nie zgodzić: pierwszy motyw uduchowione-go, lirycznego *Adagia* przywołuje atmosferę drugiej części *Symfonii „Jowiszowej”* Mozarta. W środkowym fragmencie Haydn wspaniale aktywizuje całą orkiestrę (droga dla Beethovena jest otwarta – za kilka lat napisze on swoją *I Symfonię*). W trzeciej części pojawia się *Menuet*. Przynosi muzykę radosną, nastrój niemal dionizyjski, choć trio jest delikatne i śpiewne. Niektórzy dyrygenci, na przykład Carlo Maria Giulini, nie zapominają, że to jednak menuet, inni bardziej akcentują cechy scherza (kontrasty dynamiczne zapowiadające Beethovena). *Symfonię Es-dur* zamyka lekki, pogodny i pogłębiający nastrój poprzedniej części finał (*Vivace*). Warto zwrócić uwagę na subtelne eksperymenty orkiestrowe (ciekawe dialogowanie instrumentów dętych), których nie brakuje w tym imponującym dziele Haydna.

Symfonię Es-dur KV 543 – pierwszą z trzech ostatnich symfonii Mozarta – Alfred Einstein nazwał „tajemniczym dziełem”. Wahat się, czy mimo tego, iż została napisana w tonacji Es-dur, przypisywać jej masońską symbolikę. Zwrócił jednak uwagę na jej podobieństwo do *Czarodziejskiego fletu*: „[...] jak w uwerturze do tego dzieła adept stuka do bramy i niespokojnie wyczekuje w ciemnościach, podobnie czyni też tutaj, dopóki akord kwartsektowy nie przyniesie światła”. Utwór, podobnie jak słynna *Symfonia g-moll* KV 550 i *Symfonia C-dur „Jowiszowa”* KV 551, powstał w letnich miesiącach 1788 r., a więc w bardzo krótkim czasie, jeśli weźmie się pod uwagę ciężar gatunkowy i różnorodność tych symfonii. W okresie tym Mozart popadł w kłopoty finansowe, co zmusiło go do zaciągania pożyczek. *Symfonia Es-dur* jest dziełem efektywnym i raczej pogodnym w wyrazie; rozpoczyna się rozbudowaną, uroczystą introdukcją z wyrazistymi, punktowanymi rytmami. Catość reprezentuje wiedeński, czteroczęściowy model wielkiej symfonii (podobnie jak dojrzałe symfonie Haydna). Zewnętrzne podo-

bieństwo formalne do *Symfonii Es-dur* Haydna nie powinno nam jednak przestonić ogromnych różnic stylistycznych między tymi dwoma kompozytorami. Można w tym miejscu przytoczyć słowa Einsteina na temat niezależności Mozarta od Haydna: „Mozart jest nieubtągany, w przeciwieństwie do wesołego, optymistycznego Haydna [...]”.

W programie koncertu pomiędzy wielkimi symfoniąmi znalazły się utwory wokально-instrumentalne Mozarta, reprezentujące muzykę religijną i operę. Często podkreśla się wyjątkowe wycucie, głęboką wiedzę i genialną intuicję, jakimi dysponował Mozart w zakresie wykorzystania głosu ludzkiego. Pozwalało mu to osiągać niewiarygodną naturalność, szlachetność i głębię w twórczości wokalnej. Motet *Exsultate, jubilate* należy do najbardziej znanych dzieł kościelnych. Siedemnastoletni twórca napisał go w Mediolanie w styczniu 1773 r. dla kastrata Venanzia Rauzziniego. Ten wybitny śpiewak był właśnie wykonawcą jednej z ról w operze *Lucio Silla* Mozarta. Mediolańska prapremiera opery odbyła się pod koniec grudnia 1772 r.; a fragmenty tego dzieła znalazły się w programie dzisiejszego wieczoru. *Lucio Silla* to jedna z pierwszych oper młodego twórcy, ukazująca już „pazur geniusza”. Usłyszmy recytatyw i arię *In un istante oh come i Parto, m'affretto* z II aktu, a także arię *Strider sento la procella* z aktu III.

Artyści zaproponują nam też inny fragment z młodzieńczej twórczości operowej Mozarta, tym razem dwudziestoletniego: *L'amerò, sarò costante* – arię z *Il rè pastore* (*Króla pasterza*) KV 208. Jest to napisana na sopran ze skrzypcami *obligato* aria pasterza Amintasa, którą Piotr Kamiński nazywa pierwszym operowym „przebojem” Mozarta.

Jarostaw Thiel

Wiolonczelista i dyrygent. Jest absolwentem poznańskiej Szkoły Talentów. Studiował grę na wiolonczeli w akademiach muzycznych w Poznaniu i Łodzi, ponadto ukończył studia podyplomowe na Universität der Künste w Berlinie w klasie wiolonczeli barokowej Ph. Carrai i M. Möllenbecka. W swojej działalności artystycznej skupia się przede wszystkim na problematyce historycznych praktyk wykonawczych. Występuje regularnie jako solista i kameralista. Współpracował z najważniejszymi polskimi zespołami wykonującymi muzykę barokową. Przez kilkanaście lat był pierwszym wiolonczelistą Dresdner Barockorchester, a od 2006 r. jest członkiem prowadzonej przez Laurence'a Cummingsa Festspiel Orchester Göttingen. Współpracuje również z innymi

Jarostaw Thiel, fot. Łukasz Rajchert

czołowymi niemieckimi zespołami, takimi jak Cantus Cölln, Akademie für Alte Musik Berlin czy Gaechinger Cantorey. Od 2006 r. jest dyrektorem artystycznym Wrocławskiej Orkiestry Barokowej, a od 2017 r. pełni funkcję zastępcy dyrektora ds. koordynacji planów programowych w Narodowym Forum Muzyki. Prowadzi klasę wiolonczeli historycznej na Akademii Muzycznej w Poznaniu i podczas festiwalu Warmia Musica w Lidzbarku Warmińskim. W 2017 r. ukazał się jego album – nagrany z K. Drogosz – z *Sonatami wiolonczelowymi op. 5* i *Wariacjami WoO 45* L. van Beethovena; uzyskał nominację do nagrody Fryderyk 2018.

Regula Mühlemann

Wychowała się w Lucernie, studiowała w tamtejszym konserwatorium u B. Locher. Nagrywa wyłącznie dla Sony Classical. W październiku 2016 r. ukazała się jej debiutancka płyta *Mozart Arias*, a we wrześniu 2017 r. został wydany drugi album sopranistki *Cleopatra*, za który zdobyła nagrodę OPUS KLASSIK 2018 w kategorii „Debiut roku”. Jej trzecia solowa płyta, z pieśniami niemieckimi, ukaze się w listopadzie 2019 r. Działalność koncertowa Reguli Mühlemann obejmuje występy podczas Salzburger Festspiele oraz w takich salach jak Concertgebouw w Amsterdamie, Wiener Konzerthaus i Accademia Nazionale di Santa Cecilia w Rzymie, a także współpracę z czołowymi dyrygentami, w tym sir S. Rattle'em, V. Gergievem,

D. Hardingiem, I. Boltonem, D. Gattim i Y. Nézet-Séguinem. W bieżącym sezonie artystycznym sopranistka wystąpi na koncertach z Wiener Symphoniker, Freiburger Barockorchester i Kammerorchester Basel, zaśpiewa rolę Susanny w *Weselu Figara* W.A. Mozarta podczas Mozartwoche w Salzburgu, a także zadebiutuje w Wiener Staatsoper.

Regula Mühlemann, fot. Guido Werner Photography

Skład Wrocławskiej Orkiestry Barokowej:

I skrzypce

Zbigniew Pilch (koncertmistrz), Mikołaj Zgółka, Radosław Kamieniarz, Kamila Guz, Paweł Stawarski, Agata Habera

II skrzypce

Adam Pastuszka, Violetta Szopa-Tomczyk, Małgorzata Malke, Juliusz Żurawski, Kornelia Korecka-Karbownik

altówki

Dominik Dębski, Piotr Chrupek, Natalia Reichert, Dymitr Olszewski

wiolonczele

Bartosz Kokosza, Jakub Kościukiewicz, Karolina Szewczykowska

kontrabasy

Stanisław Smotka, Szilárd Chereji

flety

Brian Berryman, Małgorzata Klisowska

oboje

Marek Niewiedziat, Patrycja Leśnik-Hutek

klarnety

Alvaro Iborra, Juan Ulibarri

fagoty

Kamila Marcinkowska-Prasad, Kryštof Lada

rogi

Fabio Forgiarini, Dániel Pálkövi

trąbki

Thomas Steinbrucker, Gerd Bachmann

kotty

Barry Jurjus

pozytyw

Marcin Szelest

Organizator:

NFM – Instytucja kultury miasta Wrocławia współprowadzona przez: